

1. Кваліфікаційний стандарт підготовки і План підготовки є першочерговими керівними документами для планування, розробки, проведення та оцінювання Базового курсу лідерства сержантського складу.

2. Основою для розробки планів занять, інших матеріалів курсу, розкладів курсу, навчальних об'єктів, інших навчальних засобів у поєднанні із «Загальними вимогами до представника сержантського складу», а також поточною доктриною та концепціями Національної гвардії України є Кваліфікаційний стандарт підготовки і План підготовки.

3. Кваліфікаційний стандарт підготовки і План підготовки є підтримкою для затвердження процесу підготовки представників сержантського складу.

4. Напрями подальших досліджень будуть спрямовані на розробку Кваліфікаційного стандарту підготовки для всіх періодів у вигляді єдиної інтегрованого Кваліфікаційного стандарту з усіма цілями діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Концепція розвитку професійного сержантського та старшинського складу Національної гвардії України : затв. наказом Командувача Національної гвардії України від 24.07.2017 № 465.

2. Капелюшний С. А., Белай С. В. Вимоги до сержантського складу Національної гвардії України: досвід збройних сил Канади та США. *Чесць і закон*. 2019. № 2 (49). С. 75–81.

3. Белай С. В., Капелюшний С. А. До питання визначення ролі сержантського складу у проведенні спеціальних операцій // Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони : матеріали регіонального круглого столу (м. Харків, 19 квіт. 2019 р.) / Нац. акад. Нац. гвардії України. Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. С. 133–135.

Надійшла до редколегії 18.03.2019

УДК 377.36.091.3:351.74

В. В. КОЛІСНІЧЕНКО,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4896-7889>;

О. А. СОКОЛОВ,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-9738-5378>

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ВИЗНАЧАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ

На основі наукових поглядів вчених та практики підготовки працівників поліції надано характеристику визначального-функціонального (компонент самооцінки) професійної готовності поліцейського.

Ключові слова: *поліцейський, самооцінка, професійна готовність, моральна готовність.*

Професійна діяльність працівників підрозділів Національної поліції України передбачає низку особливостей, що спричиняють виникнення негативних емоційних станів і порушень перебігу психічних процесів. До таких особливостей, зокрема, належать: постійні контакти з різними категоріями громадян, особами, які перебувають під дією алкоголю та наркотичних речовин, психічно хворими; наявність конфліктних ситуацій, учасником яких

стає патрульний. Щільний робочий графік, тривалі зміни (12–15 год і довше), значна кількість викликів (у великих містах), робота в нічний час, постійна зосередженість під час виконання службових завдань призводять до хронічної фізичної та психічної втоми [1]. А відтак, у даному контексті важливим є питання професійної підготовки працівника поліції, зокрема його психологічної готовності та стійкості до вказаних вище ситуацій.

Під психічною стійкістю розуміють цілісну характеристику особистості, що забезпечує її стійкість до фруструючих і стресогенних впливів важких ситуацій. Працівник поліції частіше за інших потрапляє у складні та часом небезпечні психологічні ситуації в повсякденній службовій діяльності, які мають стресогенний вплив на психіку. Тому психологічна підготовка працівників поліції у спеціалізованому навчальному закладі повинна бути спрямована на формування стійкості до [2]:

1) негативних чинників службової діяльності (напруженості, відповідальності, ризику, небезпеки, дефіциту часу, невизначеності, несподіванки тощо); чинників, що сильно впливають на психіку (вигляду крові або трупів, тілесних ушкоджень тощо);

2) ситуацій протидії (потрібні вміння вести психологічну боротьбу з особами, які протидіють попередженню, розкриттю та розслідуванню злочинів, уміння протистояти психологічному тиску, маніпулюванню з боку як законослухняних громадян, так і правопорушників, уміння не піддаватися на провокації тощо);

3) конфліктних ситуацій у службовій діяльності (потрібні вміння проаналізувати внутрішні причини конфлікту, розібратися в закономірностях їх виникнення, протікання і способах вирішення (образу та насильство над особистістю, хуліганство, грабіж, вбивство, опір представнику влади, вербальна й фізична агресія), вміння володіти собою в психологічно напружених, конфліктних ситуаціях, що провокують) [2].

На сьогодні можна констатувати, що професійне становлення особистості курсанта характеризується нерівномірністю (наявністю криз професійного розвитку, які відбуваються як на стадії професійного навчання, так і на стадії самостійної професійної діяльності) та гетерохронністю (неузгодженістю розвитку підструктур особистості, різною швидкістю і глибиною їх перетворення, розбіжністю динаміки зміни критеріїв професіоналізації). У свою чергу, виникнення нормативної професійної кризи в курсантів на етапі завершення фахового навчання першочергово пов'язане з переживанням внутрішнього конфлікту: актуалізацією в структурі професійної ідентичності індивідуальної компоненти та її неузгодженістю з операційною, часто протиріччям і «розмитістю» існуючих вимог до професіонала, індивідуальних домагань і засвоєних у ході навчання знань, умінь і навичок, перспективних переживань щодо кар'єрних настанов й адаптації до нового професійного середовища, неуспішність або формальність якої може призвести до професійного маргіналізму [3].

Коли курсант сприймає свою майбутню професію абстрактно, має неповні знання про неї і робить спроби взнати про неї більше – це інтерес до професії. Якщо ж він у результаті «цілеспрямованої пізнавальної діяльності і практичного ознайомлення не тільки збагачується необхідними професійними знаннями й уміннями, а й спрямовує себе на їх розширення – це, – підкреслює Є. М.Павлютенков, – вже професійний інтерес» [4, с. 15]. А відтак важливо, як майбутній поліцейський сам себе оцінює, зокрема свою професійну та психологічну готовність до виконання покладених на нього обов'язків. Функціонально-визначальний компонент (компонент самооцінки) професійної готовності передбачає принципову особистісну оцінку існуючих форм фахового досвіду, критичний аналіз професійної інформації щодо особливостей майбутньої сфери правоохоронної роботи з педагогічно занедбаними дітьми, оціночні здібності, наявність програми з професійної підготовки та потенційне бажання до оптимального професійного самовизначення з врахуванням індивідуальних здібностей (рис. 1).

З точки зору психології поведінку людини програмує «Я-концепція», тобто сукупність усіх уявлень особистості про себе (образ Я), самооцінка і потенційна поведінка. Її гнучкість є важливою характеристикою особистості. В основі самовизначення лежить самопізнання та самооцінка своїх індивідуальних особливостей, якостей та здібностей, уміння співставляти

свої можливості з вимогами обраної професії. Самоаналізу передуює процес пізнання себе через порівняння з іншими, який є емоційним і залежить від вірності оцінки інших людей та їх думки про особистість, про більш високий рівень самопізнання, на який повинна перейти особистість в своєму розвитку.

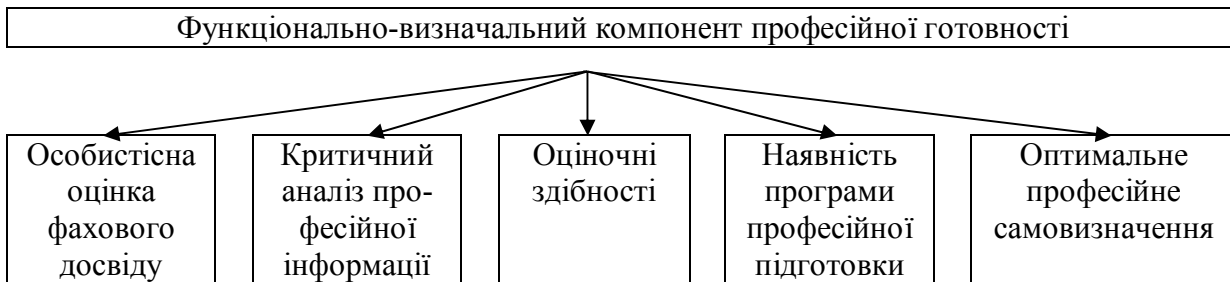

Рисунок 1. Структура функціонально-визначального компоненту професійної готовності майбутніх співробітників Національної поліції України

Природно, що в ході розвитку особистість постійно порівнює себе з самою собою, свою реальну поведінку з «Я-концепцією», тобто регулює свої дії. На основі самопізнання у людини з'являється певне емоційно-ціннісне ставлення до себе, іншими словами – самооцінка. При неспівпаданні реальної поведінки і «Я-концепції» у людини відбувається неадекватна самооцінка, тобто особистість не в змозі визначити помилки та визнавати недоліки у своїй поведінці. І навпаки, як стверджують вчені, адекватна самооцінка спонукає особистість до активності у формуванні недостатньо розвинутих якостей, сприяє взаєморозумінню з оточуючими, виступає орієнтиром для сприймання і оцінки того, що відбувається навколо неї. Тому від вірної самооцінки та моральної культура курсанта багато в чому залежить ставлення до обраної професії. Моральна культура курсанта розглядається як критерій його особистісної і професійної зрілості, виступає показником: по-перше, його моральної свідомості та ціннісно-сміислової спрямованості, що залежить від морально-етичних знань і переконань; по-друге, моральних почуттів, внутрішньої готовності до їх реалізації на особистісному і професійному рівнях; по-третє, культури моральної поведінки, у якій виявляється особистісна життєва позиція й професійна компетентність, визнання себе як особистості, що здатна творити свою долю й відповідати за долю своєї країни [5, с. 110–115].

А відтак, вдосконалення процесу професійної підготовки майбутніх співробітників поліції передбачає систему профорієнтаційних заходів, які б допомогли їм реалізуватися як особистостям і спеціалістам. Одержані дані показують, що успішне проходження процесу самоактуалізації можливе за умови зосередженості та заглиблення у професійну сферу, реалізації власного «я», виявлення всіх психологічних перешкод і їх подолання, спрямованість на ефективне виконання поставлених перед собою завдань. У ході професійної підготовки розкриваються і набувають повної реалізації ключові якості зрілої особистості спеціаліста, тобто активна життєва позиція, самостійність і відповідальність за своє професійне майбутнє, соціально-педагогічна мобільність, обізнане ставлення до своєї діяльності, реалістичність свого образу як професіонала.

Результати нашого дослідження показують, що підготовка майбутнього поліцейського – залишається складним процесом, успішність якого залежить від віку, статі, обсягу інформованості і визначає рівень соціальних претензій, які залежать від соціального статусу, матеріального забезпечення сім'ї, престижності спеціальності (посади). Зрозуміло, що вона не є одномоментним актом і не закінчується з навчанням з обраної професії, а продовжується протягом всього життя. Іншими словами, це не одноразовий вибір професії, а довготривалий процес самопізнання, формування інтересів основних та резервних професійних намірів, професійної перспективи, визначення напрямів перекваліфікації. Цей процес триває всі етапи навчальної та трудової діяльності працівника поліції [6].

Узагальнюючи наведений вище матеріал можемо констатувати, що *готовність* поліцейського до виконання ним своїх обов'язків слід розглядати як інтегративну якість майбутнього поліцейського, що характеризується наявністю у нього відповідної морально-психологічної позиції та якостей, які органічно поєднують професійний інтерес, виробничий обов'язок, принципову особистісну оцінку існуючих форм досвіду (знання, уміння і навички) та стимулює потребу у власному саморозвитку працівника поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Бондаренко В. В. Модель психологічної готовності працівника підрозділу патрульної поліції до службової діяльності. *Юридична психологія*. 2017. № 2. С. 87–99.
2. Швець Д. В. Психічна стійкість працівника поліції як основа готовності до службової діяльності в екстремальних ситуаціях // *Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. С. П. Бочарової (м. Харків, 30 берез. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України ; Консультаційна місія Європейського Союзу в Україні. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. С. 226–229.*
3. Швець Д. В. Співвідношення професійної ідентичності та професійних криз на етапі фахової підготовки курсантів ВНЗ МВС України // *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 7 квіт. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 221–225*
4. Павлютенков Е. М. Формирование мотивов выбора профессии. Киев : Рад. шк., 1980. 165 с.
5. Ісаєнко Т. К. Виховання моральної культури курсантів у педагогічному процесі вищих військових закладів освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Полтава, 2005. 222 с.
6. Тименко М. М. Особливості профорієнтаційної роботи соціального педагога у загальноосвітніх навчальних закладах. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія*. 2009. № 2. С. 32–34.

Надійшла до редколегії 17.03.2019

УДК 376.654.456

О. Г. КОМІСАРОВ,

*доктор юридичних наук, професор,
заступник начальника факультету з навчально-методичної та наукової роботи
Київського факультету Національної академії Національної гвардії України;*

О. В. ПОВАР,

аспірант Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ З ОХОРОНИ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ, КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ, ПРЕДСТАВНИЦТВ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Висвітлюються проблеми та умови ефективної реалізації та впровадження спеціальної фізичної підготовки для підрозділів з охорони ДП і КУ, представництв міжнародних організацій в Україні, інших підрозділів із специфічним сектором виконання завдань в умовах реформування системи МВС України.